

LUND 2015-04-28

REMISSVAR

Höje å vattenråd lämnar härmed sina synpunkter på Vattenmyndighetens samråd beträffande Åtgärdsprogram, Miljökvalitetsnormer och Förvaltningsplan för 2015-2021

Vattenrådets syfte är bl a att åstadkomma en lokal förankring i vattenvårdsarbetet och att för vattenförvaltningen utgöra ett forum för alla som vill och behöver komma till tals i olika vattenfrågor. Vattenrådets avsikt med remissvaret är att utifrån hur vattenförvaltningen och åtgärdsarbetet fungerar i vattenrådets arbetsområde (Höje å) lämna och föra vattenrådets synpunkter vidare upp i systemet.

Generella synpunkter

- Vattenrådet menar att Förvaltningsplanen (FP) är en bra sammanställning och beskrivning av arbetet och situationen i vattendistriktet just nu.
- Vattenrådet menar också att det är positivt att Åtgärdsprogrammet (ÅP) har utvecklats och utvidgats med många nya åtgärder. Åtgärdena behöver nu genomföras och implementeras för att förbättringar i vattenförekomsterna ska kunna åstadkommas.
- Vattenrådet menar vidare att det efter drygt tio år med vattenförvaltningen är viktigt att börja redovisa vilka konkreta förbättringar som skett ute i vattenförekomsterna till följd av arbetet med vattenförvaltningens åtgärdsprogram.
- Vattenrådet menar att konsekvensanalysen behöver utvecklas.
- Vattenrådet menar att vattenförvaltningens generella arbetsätt, med att Vattenmyndigheten i ÅP ger andra myndigheter ramuppdrag men lämnar detaljregleringen åt myndigheterna själva, i teorin är bra, men vattenrådet ställer sig ändå tveksamt till effektiviteten då det ännu inte visats att arbetssättet lett till några omfattande förbättringar i vattenförekomsterna.
- Vattenrådet menar slutligen att det är bra att Vattenmyndigheten använder sig av många olika styrmedel och på så sätt låter experter inom olika områden och på olika myndigheter vara med och påverka arbetet.

Specifika synpunkter

Användning av undantag

Vattenrådet instämmer i Vattenmyndighetens principiella ställningstaganden beträffande användningen av undantag från kravet att uppnå god ekologisk status till 2015.

10 år med vattenförvaltning

Sverige har nu arbetat i drygt 10 år med vattenförvaltning utan att statusen i svenska vattenförekomster förbättrats i så hög grad som man kunde hoppats på. Frågan man kan ställa sig då är om dagens vattenförvaltning är ett tillräckligt starkt verktyg för att förbättra statusen i de svenska

vattnen. En utredning kring vattenförvaltningen skulle vara värdefullt för att ge svar på om det aktuella arbetssättet är den effektivaste vägen att nå vattendirektivets krav.

Förvaltningsplanen

Allmänt

Förvaltningsplanen (FP) är troligen ett dokument som få aktörer utanför Vattenmyndigheten använder i sitt dagliga arbete. Vattenrådet menar dock att FP är ett väl genomarbetat och väl formulerat dokument som det krävs en del bakgrundskunskap för att kunna tillgodogöra sig till fullo. Det är svårt för vattenrådet att bedöma om FP ger en rättvisande bild av vattenförvaltningsarbetet eftersom vattenrådet inte riktigt har en så djup insikt i vattenförvaltningsarbetet. Beskrivningen av distriktets förutsättningar i FP är bra. De miljöproblem som beskrivs är samma som tidigare, inga miljöproblem har tyvärr kunnat plockas bort från listan av problem. Möjligen kan man nämna att kunskapen som idag finns om läkemedelsrester och mikroplaster gör att dessa miljöproblem skulle kunna läggas till listan.

Konkret åtgärdsarbete

I FP saknas en sammanställning över det konkreta åtgärdsarbete som pågår i distriktet, samt en tillhörande analys av varför det pågår så förhållandevis få konkreta åtgärdsarbeten i förhållande till behovet, dvs i förhållande till antalet vattenförekomster som har måttlig status eller sämre.

Analys av förbättrad status

I FP behövs även en tydligare analys över hur många vattenförekomster som har fått en förbättrad status till följd av de åtgärder som genomförts inom ramen för ÅP 2009-2015. I en sådan analys behöver VM skilja ut de vattenförekomster vars status förbättrats till följd av åtgärderna i ÅP från de vars status förbättrats av att kunskaperna om vattenförekomsten ökat och/eller bedömningsgrunderna för bedömning av status har ändrats. Vattenrådet menar att detta är viktigt och nödvändigt för att visa på vattenförvaltningens resultat av ca 10 års arbete.

Åtgärdsprogram

Vattenrådet menar att det är positivt att ÅP har utvecklats ordentligt sedan förra gången med många nya åtgärder. Åtgärderna behöver nu genomföras och implementeras för att förbättringar i vattenförekomsterna ska kunna åstadkommas.

Det är dock vattenrådets bedömning att om MKN ska uppnås enbart genom att åtgärderna i ÅP genomförs kommer det att ta lång tid.

Åtgärdsförslag i VISS

Vattenrådet har inte närmare analyserat de förslag till konkreta åtgärder som lämnas i VISS. Det är dock viktigt att varje åtgärd föreslagen måste bedömmas separat med avseende på effektivitet, marktillgänglighet, kostnader m m.

Det är inte säkert att generella skyddszoner som åtgärd för att minska näringsläckage har så stor effekt. Den större delen av t ex läckage av t ex fosfor torde ske vid höga flöden då skyddszonernas effekt är begränsad.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Det framgår tydligt hur MKN för vattenförekomsterna är satta. Vattenrådet menar att statusklassningen av vattenförekomsterna i vattenrådets avrinningsområde och de MKN som har satts är rimliga och att det är tydligt hur åtgärderna ska göras. Vattenrådet menar vidare att ÅP i praktiken är det förslag på åtgärder som VM kan föreslå inom sin jurisdiktion men att åtgärderna inte har en direkt koppling till MKN. Den indirekta kopplingen mellan ÅP och MKN är att Vattenmyndigheten i ÅP ger andra myndigheter ramuppdrag men lämnar detaljregleringen för hur MKN ska följas till åt myndigheterna själva. Vattenrådet bedömer att denna väg till genomförande av framförallt administrativa åtgärder är nödvändig, men möjligen något ineffektiv, och att det kan bli svårt följa MKN i vattenförekomsterna. Ska arbetssättet fungera behöver tryck sättas på, eller resurser tillföras,

de myndigheter som pekas ut i ÅP så att de verkligen genomför sina åtgärder. Det är givet av systemets uppbyggnad att åtgärderna ska genomföras överallt där det finns MKN som ska följas vilket följer av vattenförvaltningens och miljöbalkens struktur. Vattenrådet kan i dagsläget inte se att det direkt saknas några åtgärder utan menar att det viktiga är att de åtgärder som föreslås genomförs.

Statusklassning

Vattenrådet menar att det är gränsen mellan god och måttlig status som är den viktigaste skiljelinjen i statusklassningen eftersom det är den som sätter gränsen för när åtgärder behöver sättas in eller inte. I dagsläget skiljer sig troligen inte åtgärdsarbetet åt mellan vattenförekomster med dålig, otillfredsställande eller måttlig status. Fokus behöver därför läggas på att säkerställa gränsen mellan god och måttlig status.

Vidare menar vattenrådet att den statusklassning som gjorts för vattenförekomsterna i vattenrådets verksamhetsområde är rimliga.

Miljöövervakning

Beträffande årlig miljöövervakning menar vattenrådet att all den miljöövervakning som bedrivs inom ett avrinningsområde borde samlas och sammanställas, förutom hos datavärden, hos en aktör, exempelvis den aktör som bedriver recipientkontrollen. Då skulle man kunna sammanställa och redovisa all ny information och göra trendanalyser i den rapport som kommer inom recipientkontrollen varje år. Vattenmyndigheterna behöver driva frågan eftersom det vore det effektivaste sättet att samla all relevant information om ett avrinningsområde i ett dokument som sedan skulle underlätta avsevärt för Länsstyrelsen när man bedömer vattenförekomsternas status.

Kostnadseffektiva åtgärder

Kostnadseffektiva åtgärder är en grundläggande princip inom vattenförvaltningen. Bedömning av kostnadseffektivitet kan göras på många olika sätt. Många av de fysiska åtgärder som föreslås på avrinningsområdesnivå är utrymmeskrävande (t ex våtmarker, tvåstegsdiken m m) och systemet bygger på frivillig markägarmedverkan. Detta medför en förskjutning i analysen av kostnadseffektivitet, från ett läge som framför allt har som utgångspunkt i att en åtgärd ska vara kostnadseffektiv för t ex näringsrening till ett läge där värdering av markens användning får mycket större betydelse. Detta förhållande är framför allt påtagligt i områden med höga priser på jordbruksmarken och är något som behöver belysas bättre i vattenförvaltningens resonemang om kostnadseffektiva åtgärder. Som exempel kan man ta vattenrådets eget åtgärdsarbete som bygger på frivillig markägarmedverkan. En kostnadseffektiv åtgärd är i detta fall en åtgärd där man hittat ett kompromissläge mellan effektivitet för näringsrening, markens värde och nivå på markersättning samt vilket stöd som åtgärden kan få t ex inom LOVA eller Landsbygdsprogrammet. För att skjuta fördelningen i analysen av kostnadseffektivitet mot större betydelse av näringsrening är det viktigt att t ex fördelning av medel inom LOVA och Landsbygdsprogrammet i högre grad fördelas till jordbruksområden, t ex sydvästra Skåne, där åtgärderna gör störst nytta för näringsrening.

Samhällsekonomiska konsekvenser

Vattenrådet menar att den samhällsekonomiska analys som gjorts av åtgärdsprogrammet är bra och belyser kostnaderna för att genomföra föreslagna åtgärder. Det är dock en brist att de samhällsekonomiska konsekvenserna av att inte genomföra de föreslagna åtgärderna inte analyseras. En sådan analys är nödvändig eftersom vattenrådet bedömer att den nuvarande åtgärdstakten är så låg att det inom överskådlig tid inte kommer att gå att följa MKN. Det finns inte heller några direkta tecken på att åtgärdstakten ska öka. Erfarenheten säger att det ofta är mer kostnadseffektivt att gå in så tidigt som möjligt i en process och rätta till problem eller att hantera potentiella problem rätt från början.

I den samhällsekonomiska analysen saknar vattenrådet beräkning av kostnader för bortfall av jordbruksproduktion till följd av föreslagna åtgärder för jordbruket.

Vattenrådet menar att frågan om växtskydds/bekämpningsmedel och läkemedelsrester i yt- och grundvatten är en mycket viktig fråga att hantera. Därför är det bra att det föreslås ett stöd för odling utan växtskydds/bekämpningsmedel. Incitament för odling utan växtskydds/bekämpningsmedel behöver dock förstärkas.

Naturvårdsverket åtgärd 7

Vattenrådet tycker att det är bra att Naturvårdsverket får i uppdrag att utveckla en nationell strategi för hantering av markavvattning samt att verka för en generell översyn av lagstiftningen kring markavvattning. En ny lagstiftning kring markavvattning är nödvändig då den befintliga avvattningen varken är optimal för markavvattnings- eller naturvårdsintresset. Det är även orimligt att ha olika tillstånd som gäller för evinnerlig tid och som inte regelbundet omprövas efter rådande och eventuellt nya kommande förhållanden, t ex till följd av klimatförändringar som kan leda till mer frekvent förekommande översvämningar.

Naturvårdsverket åtgärd 9

Vattenrådet menar att det är bra att det tas nya grepp i dagvattenfrågan då den är väldigt viktig, särskilt i områden med små recipienter som tar emot mycket dagvatten. Det är särskilt viktigt att också lyfta frågan om dagvattnets kvalitet som ofta är väldigt dålig. Det är skrämmande att helt orenat dagvatten med höga halter av metaller, oljerester och andra föroreningar på många platser kan gå direkt ut i sjöar och vattendrag.

Boverket åtgärd 1

Vattenrådet tycker att punkt d/ är mycket bra och visar på vikten av att arbeta så som vattenrådet redan försöker göra i Höje å, d v s mellankommunalt, när det gäller fysisk planering och kopplingen till vatten.

Kommunernas åtgärder generellt

Generellt när det gäller kommunernas åtgärder menar vattenrådet att framgång till stor del bygger på att kommunernas miljöförvaltningar och stadsbyggnadskontor på allvar ska börja använda sig av MKN som ett verktyg i sin myndighetsutövning. Vattenrådets intryck i denna fråga är att kommunerna inte använder sig av MKN i så stor utsträckning som är nödvändigt. När det t ex gäller bygglov och hårdgörande av ytor borde kommunerna ställa högre krav eftersom fler hårdgjorda ytor leder till snabbare avrinning av dagvatten och ökande transport av miljögifter till vattenförekomsterna och därmed större risk för att MKN inte följs. Även när det handlar om enskilda avlopp skulle kommunerna kunna använda sig av MKN för att t ex ställa krav på bästa möjliga teknik. Trycket på kommunerna att använda sig av MKN i myndighetsutövningen borde därför öka. Många av kommunernas åtgärder bygger på ökad tillsyn i olika former vilket är en resurs och prioriteringsfråga, tycker man att det är viktigt att säkra bra vatten för framtiden måste givetvis detta arbete prioriteras i kommunerna, vilket inte alltid görs.

Kommunerna åtgärd 3

Vattenrådet instämmer i att kommunerna måste börja våga ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp eftersom de enskilda avloppen är en av de största punktsläpparna av övergödande ämnen, framför allt av lättillgänglig fosfatfosfor. Kommunerna borde även i områden med vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status ställa krav på att bästa möjliga teknik ska användas. Bästa möjliga teknik idag skulle t ex kunna vara någon form av separerande och/eller torr toalettlösning där man kan separera, och ta till vara på resurserna. Vattenmyndigheten skulle kunna vara betydligt tydligare med detta i sitt åtgärdsprogram. Möjligen skulle även problemet med läkemedelsrester i vatten kunna minskas med andra toalettlösningar än vattenklosett.

Vid krav på redan befintliga avlopp måste det tas med i beräkningen av kostnadseffektivitet t ex vad det kostar att rena ett kilo fosfor när det väl passerat den enskilda reningsanläggningen. Tas det med i beräkningen kommer sannolikt alla krav på de enskilda avloppen att vara rimliga och kostnadseffektiva vilket skulle underlätta för kommunerna att ställa krav på reningen. Det skulle även bidra till att utvecklingen drivs mot användning av hållbara lösningar.

Kommunerna åtgärd 4

Vattenrådet instämmer i att det är viktigt att prioritera förbättrad rening vid små reningsverk eftersom de står för en oproportionerligt stor del av utsläppen av kväve och fosfor från reningsverk då de generellt sett har en lägre reningsgrad än stora reningsverk.

Kommunerna åtgärd 5

Vattenrådet menar att denna åtgärd är ett mycket positivt nytänkade som trycker på kommunernas möjligheter att ta ett större ansvar för konkret åtgärdsarbete såsom t ex biomanipulation eller andra konkreta vattenvårdsåtgärder.